

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

SROVNÁNÍ NÁKLADŮ NA BYDLENÍ V AZYLOVÝCH DOMECH A V BYTECH SYSTÉMU SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

Lucie Zapletalová, M.A.

Prosinec 2017

Materiál vznikl v rámci projektu „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003539, který je realizován v rámci Operačního programu Zaměstnanost.

Obsah

1. Metodika a zdroje dat	4
2. Náklady na bydlení v azylových domech	4
3. Náklady na bydlení v sociálním bytě	6
4. Výsledky	8
4. 1. Náklady na bydlení v azylovém domě	8
4. 1. 1. Náklady na lůžko kapacity	9
4. 1. 2. Náklady na jeden den péče o klienta	9
4. 1. 3. Objem a náklady na sociální podporu klientů azylových domů	10
4. 2. Náklady na bydlení v sociálních bytech	10
4. 2. 1. Sociální práce v sociálním bydlení	13
5. Srovnání nákladů na bydlení v azylovém domě a systému sociálního bydlení	15
5. 1. Nepřímé dopady zavedení systému sociálního bydlení	16
6. Závěry	17
7. Reference	17
8. Konzultace	18
Přílohy	19

Úvod

Předkládaná analýza srovnává nákladovost bydlení v azylových domech a v bytech systému sociálního bydlení. Ačkoliv tyto dva nástroje podporující sociální začleňování vykazují několik zásadních rozdílů, jednotí je jejich účel (tj. saturace potřeby bydlení) a tedy i průnik cílový skupin. Právě z tohoto pohledu je toto srovnání smysluplné.

Azylovými domy rozumíme pouze sociální služby řádně registrované dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Azylové domy jsou určeny k tomu, aby poskytly pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Nedílnou součástí tohoto typu sociální služby je také odborná pomoc poskytovaná sociálními pracovníky a přímá péče, kterou zajišťují pracovníci v sociálních službách.

Systémem sociálního bydlení pak v této analýze rozumíme bydlení poskytované osobám v bytové nouzi (nebo bytovou nouzí bezprostředně ohroženým). Sociální bydlení je poskytováno za specifických smluvních podmínek a v souladu s určitými principy. Uživatelům sociálního bydlení je v případě potřeby poskytována podpora formou sociální práce. Sociální bydlení je na místní úrovni poskytováno vždy formou bydlení ve standardních zkolaudovaných bytech, přičemž může být propojeno na sociální služby a sociální práci.¹ Ačkoliv tedy v současné době ČR nemá legislativně ukotvený systém sociálního bydlení, pro účely této analýzy využíváme vymezení principů sociálního bydlení Koncepcí sociálního bydlení ČR 2015 – 2025. Předpokládáme, že budoucí legislativní úprava sociálního bydlení bude z Koncepce vycházet. Pokud by se budoucí systém sociálního bydlení od parametrů uvažovaných v Koncepci výrazně lišil, bylo by nutné změnit i parametry, využívané v této studii.

Na úvod je nutné zdůraznit, že činnosti sociální práce mohou vykonávat pouze ti, kteří k tomu splní veškeré kvalifikační předpoklady uložené zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a příslušnou vyhláškou č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Kvalifikační požadavky dle výše uvedených právních předpisů musí splňovat i pracovníci v sociálních službách, kteří v azylových domech poskytují tzv. přímou péči.

Tato analýza nerozlišuje, z jakých zdrojů jsou náklady na bydlení hrazeny. V případě obou variant bydlení se na úhradě nákladů (a spojených sociálních služeb) podílí mnoho aktérů, počínaje úhradami z příjmů samotných klientů azylových domů a sociálních bytů, přes obce, kraje, orgány státní správy (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo pro místní rozvoj) např. Evropskou unii prostřednictvím strukturálních fondů. Pro účely této analýzy, která pouze porovnává nákladovost systematicky aplikovaných nástrojů, jsme situaci zjednodušili a vycházíme z fiktivního předpokladu, že veškeré zdroje financování pochází z veřejných prostředků. Pro posouzení konkrétních dopadů na jednotlivé veřejné rozpočty je třeba náklady rozdělit mezi jednotlivé aktéry podle aktuálního legislativního nastavení.

¹ Viz vymezení in: *Sociální bydlení v Koncepci sociálního bydlení ČR 2015 – 2025*, které je dostupné na webu MPSV: https://www.mpsv.cz/files/clanky/32401/Socialni_bydleni_v_Koncepci_socialniho_bydleni_CR_2015_-_2025.pdf

Cíl

Cílem této analýzy je poskytnutí srovnatelných ukazatelů nákladnosti bydlení v azylovém domě a v bytě začleněném do systému sociálního bydlení. Výpočet nákladů na bydlení vychází v případě azylových domů z údajů o jejich hospodaření v roce 2016, náklady na sociální bydlení jsou odhadované na základě vyčíslení tzv. ekonomického nájemného v Závěrečné zprávě RIA k zákonu o sociálním bydlení o příspěvku na bydlení (MPSV, 2017)². Výsledné hodnoty nákladů na bydlení v azylovém domě a v sociálním bytě jsou průměrnými hodnotami. V případě azylových domů jde o průměrné náklady všech azylových domů za rok 2016, v případě sociálního bydlení o odhadované průměrné náklady na sociální bydlení pro jednu osobu. Nejsou určeny pro odhad nákladovosti pro jednotlivé lokální poskytovatele obou druhů bydlení, ale jako prostředek k porovnání různých řešení problematiky bytové nouze.

Výsledkem jsou odhadnuté průměrné náklady na bydlení jedné osoby na den a rok. Je nutné zdůraznit, že výsledné průměrné náklady zahrnují jen přímé náklady bydlení a sociální práce. Systém sociálního bydlení může přinášet další pozitivní nepřímé dopady, jejichž kvantifikace je obtížná a jde nad rámec této analýzy. K těmto nepřímým dopadům sociálního bydlení můžeme řadit vyšší pravděpodobnost hospodářského začlenění klientů, prevenci dlouhodobé nezaměstnanosti a bezdomovectví, nebo pozitivní dopad na zdravotní stav klientů a školní výsledky dětí.

1. Metodika a zdroje dat

Postup analýzy spočívá ve vyčíslení ročních a denních nákladů na osobu, žijící v azylovém domě, a na osobu v sociálním bytě.

Analýza se týká přímých nákladů na provoz/údržbu daného bydlení a na přímou podporu klientů systémem sociálních služeb, resp. sociální prací. Náklady na pořízení, nebo případnou rekonstrukci prostor k budoucímu bydlení jsou zohledněny u azylových domů v rámci účetní položky odpisů, rezerv a opravných položek. Náklady na sociální byty jsou zahrnuty ve výpočtech tzv. nákladového nájemného. Podrobnosti o výpočtech jsou uvedeny v následujících kapitolách věnujících se postupně nákladům na bydlení v azylových domech a nákladům na bydlení v sociálním bytě. Výpočty se týkají průměrných nákladů na osobu bez rozlišení, zda jde o dospělého či dítě. V dostupných datech o nákladech azylových domů nelze náklady na dospělé a děti oddělit. V případě sociálních bytů a jejich velikosti výpočet vychází z odhadů struktury domácností v sociálním bydlení (Šimíková, Vyhliďal, 2015), které rozdělují domácnosti podle počtu členů, bez rozlišení, zda jde o dítě či dospělého.

2. Náklady na bydlení v azylových domech

Data o průměrných nákladech na osobu v azylovém domě jsou čerpána ze skutečně vynaložených nákladů azylových domů, na základě údajů o skutečném počtu klientů a existující kapacitě v roce 2016. Jedná se o velmi podrobné a spolehlivé údaje, které zahrnují všechny účetní náklady azylových

² Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA): Zákon o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení je dostupná online na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=121329>

domů, registrovaných v České republice dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Údaje o počtu poskytnutých „kliento/dnů“ a lůžkové kapacitě těchto azylových domů pochází z dat registru Ministerstva práce a sociálních věcí.

Údaje, pocházející z různých tabulek, byly spárovány na základě identifikačního čísla poskytovatele služeb. Výsledky by počítány jako průměrné hodnoty všech azylových domů v České republice, s vyloučením těch, u kterých z nějakého důvodu chyběly údaje, údaje byly z věcného hlediska vyhodnoceny jako chybné, nebo byly pozorované hodnoty označeny jako extrémní.³

Následující tabulka obsahuje přehled ukazatelů, vstupujících do výpočtů nákladovosti pobytu v azylovém domě a zdroj dat, který byl využit při jejich kvantifikaci. Údaje o celkových nákladech azylových domů v uvedeném členění pochází z Výkazů sociálních služeb za rok 2016. Z těchto dat byly zvlášť vypočteny i přepočtené úvazky sociálních pracovníků pro účel odhadu potřebného objemu sociální práce pro klienty sociálního bydlení. Data o lůžkové kapacitě azylových domů byla čerpána z Registru poskytovatelů sociálních služeb, kde byly údaje oproti Výkazům sociálních služeb úplnější.

V azylových domech jsou na péči o klienty vynakládány i prostředky, které by v systému sociálního bydlení z veřejných zdrojů hrazeny nebyly (například úklid, v případě některých azylových domů strava, různé služby jako je ostraha, nebo obslužný personál). Tyto služby čerpají v azylových domech i klienti, kteří je nepotřebují a spotřebovávají je jen z důvodu pobytu v azylovém domě. Zahrnujeme je proto do celkových nákladů pobytu v azylových domech, i když nemají přímo srovnatelný náklad v systému sociálního bydlení. Detailní struktura celkových nákladů azylových domů je připojena v příloze 1.

Tab. 1 Členění zahrnutých nákladů na pobyt v azylovém domě, sledované ukazatele a zdroje dat

Náklady a sledované ukazatele azylových domů		Zdroj dat
Celkové náklady	Spotřebované nákupy (včetně energií)	Výkazy sociálních služeb dle odst. 5 § 85 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, za rok 2016
	Služby (včetně nájemného, údržby, oprav)	
	Osobní náklady (včetně sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách)	
	Daně a poplatky	
	Ostatní (jiné) provozní náklady	
	Odpisy, rezervy a opravné položky	
	Finanční náklady	
	Ostatní	
Počty klientů v azylových domech		
Přepočtené úvazky sociálních pracovníků v azylových domech		

³ Z celkového počtu 137 azylových domů, jejichž údaje o hospodaření byly do analýzy zahrnuty, šlo však pouze o 6 případů.

3. Náklady na bydlení v sociálním bytě

Odhad nákladů na bydlení v sociálním bytě zahrnuje náklady na samotné bydlení a náklady na sociální práci, která má být klientům sociálního bytu poskytována. Náklady na bydlení vychází z odhadů nákladů na sociální byt v systému sociálního bydlení tak, jak byl popsán v návrhu zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení z roku 2017. Výpočet nákladů na poskytovanou sociální práci vychází z odborných odhadů potřeby sociální práce v sociálních bytech a současných obvyklých mezd v tomto oboru.

Vyčíslení přímých nákladů na byt je převzato z výpočtů v Závěrečné zprávě z Hodnocení dopadů regulace (RIA): zákon o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení (MPSV, 2017) kde autoři využívají model ekonomického nájemného, ke kterému přidávají tzv. vyrovnávací platbu. Model ekonomického nájemného vychází z metodiky znaleckého výpočtu ekonomického nájemného z bytu od autorů Bradáč et al. (2004)⁴.⁵ K metodě vyčíslení nákladů na sociální bydlení Závěrečná zpráva RIA uvádí:

*„V případě soutěže soukromého bytového fondu by sociální bydlení a jeho nákladová část dle „Koncepte sociálního bydlení ČR 2015 – 2025“ měla být založena na nákladovém výpočtu nájemného a nájemném v místě obvyklém (stanoveném podle závazné metodiky výpočtu stanovené MF) a na vyrovnávací platbě kryjící rizika, správu fondu a částečné investiční podpoře. Tato závěrečná zpráva modeluje náklady a vypočítává vyrovnávací platbu na základě současných cen. **Ve výpočtu nákladového nájemného pro specifické požadavky sociálního bydlení je počítáno s vyšší mírou amortizace (opotřebení bytu), vyšší rizikovou přírůžkou (např. z důvodu potencionálního rizika neuhrazení nájemného či dalších služeb, poničení bytu atp.) a vyšším fondem běžných oprav, které vycházejí z účetních dat současně existujících projektů (Centrom – Ostrava, konzultace s obcemi, které poskytují sociální bydlení atp.).“ (MPSV, 2017; str. 107)***

Ekonomickým nájemným rozumíme podle Bradáče et al. (2004) „takové nájemné, které pokryje veškeré oprávněné náklady spojené s vlastnictvím a pronájmem nemovitosti a k tomu přinese přiměřený výnos z kapitálu, který představuje současná hodnota pronajímaného domu resp. bytu s příslušenstvím (včetně nutné výměry pozemku)“ (Bradáč et al, 2004, str. 108). Jednotlivé položky ekonomického nájemného jsou přehledně zobrazeny v tabulce níže.

Konkrétní hodnoty jednotlivých položek nákladů ekonomického nájemného jsou v této analýze převzaty ze Závěrečné zprávy RIA (MPSV, 2017) s jedním rozdílem. Základní nájemné, které v modelu

⁴ Bradáč et al. (2004). „Studie metodiky znaleckého výpočtu ekonomického nájemného z bytu a některých principů při stanovení obvyklého nájemného z bytu.“ *Časopis Soudního inženýrství* 15(2004). Dostupné na: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-02-101-128.pdf>

⁵ MPSV. (2017). *Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA): Zákon o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení*. D. Pospíšil/ L. Sokačová/ M. Opletalová (Eds.). Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/27266/Hodnoceni_dopadu_regulace_RIA_-_Socialni_bydleni_v_Ceske_republice.pdf

figuruje, obsahuje položku Údržba a běžné opravy. V modelu RIA je zároveň předpokládáno, že náklady, spojené s údržbou a běžnými opravami sociálního bytu, které vlastník (obec, nebo soukromý vlastník) ponese, budou o zhruba 31 % vyšší než u tržně pronajímaného bytu. Toto navýšení je ve zprávě RIA zahrnuto do vyrovnávací platby státu obcím, nebo soukromým vlastníkům. Vzhledem k tomu, že v této analýze chceme zahrnout všechny tyto náklady do celkových nákladů na bydlení v sociálním bytě, je částka Údržby a běžných oprav v kalkulaci základního nájemného nahrazena částkou Údržby a oprav z kalkulací vyrovnávacích plateb, která zahrnuje jak běžné náklady na údržbu a opravy, tak navýšení o zmíněných 31 %.

Předpokládané složení domácností v sociálním bydlení, které určuje velikost bytů, zahrnutých do výpočtů, vychází ze studie autorů Šimíková a Vyhlídal (2015) a ze zprávy RIA (MPSV, 2017), které definují potenciální cílovou skupinu systému sociálního bydlení.

Pro odhad potřebného objemu sociální podpory, kterou by v sociálním bydlení měli zajišťovat sociální pracovníci, byl využit údaj o průměrném čerpání sociální podpory klienty v azylových domech. Předpokládáme, že potřeba sociální podpory u části klientů sociálního bydlení bude nižší než u klientů v azylových domech. Podle expertního odhadu organizace Armády spásy, která v České republice poskytuje téměř 800 lůžek v azylových domech, by možnost sociálního bydlení s podporou sociálního pracovníka byla „vhodná a žádoucí pro 50 % obyvatel azylových domů“, pro dalších 17 % obyvatel azylových domů by bylo „vhodné a žádoucí samostatné bydlení bez podpory sociálního pracovníka“ (Armáda spásy v ČR, 2015). Na druhou stranu k čistému času sociálního pracovníka, stráveného přímo s klientem, je v případě sociálních pracovníků v sociálním bydlení nutné připočítat čas nutný k přepravě mezi klienty. V závislosti na rozsahu systému sociálního bydlení budou jeho klienty nejen současní klienti azylových domů, ale i další osoby ohrožené ztrátou bydlení. Jejich podíl se bude měnit s měnící se velikostí fondu sociálního bydlení a v souvislosti s tím se pravděpodobně bude měnit i jejich skladba z hlediska potřeby sociální podpory. Celkově bude objem sociální podpory na jednoho klienta se vzrůstajícím podílem klientů, kteří nebyli klienty azylových domů, pravděpodobně klesat. V této studii počítáme pouze se současnými klienty azylových domů. Jestliže tedy vzroste podíl ne-klientů azylových domů v sociálním bydlení, budou náklady na jejich sociální podporu (a tedy i celkové náklady na osobu v systému sociálního bydlení) nižší.

Tab. 2 Členění zahrnutých nákladů na pobyt v sociálním bytě, sledované ukazatele a zdroje dat

Náklady a sledované ukazatele bydlení v sociálním bydlení			Zdroj dat
Náklady na bydlení ekonomickou metodou	Základní nájemné	Amortizace	Bradáč et al. (2004), Závěrečná zpráva RIA (MPSV, 2017), vlastní výpočet
		Kapitálový výnos	
		Daň z nemovitosti	
		Základní pojištění	
		Údržba a běžné opravy	

		Správa nemovitostí	
		Riziková prémie (nájemné)	
		Služby a energie	
		Riziková prémie (služby a energie)	
Náklady na sociální podporu klientů sociálního bydlení			Výkazy sociálních služeb za rok 2016, expertní odhad organizace Armáda spásy v ČR
Údaje o předpokládané struktuře domácností v soc. bydlení			Šimíková, Vyhlídal (2015), Závěrečná zpráva RIA (MPSV, 2017),

4. Výsledky

4. 1. Náklady na bydlení v azylovém domě

Celkový počet azylových domů, zahrnutých do analýzy, je 137. V roce 2016 nabízely tyto azylové domy celkovou kapacitu 7253 lůžek a poskytly péči v rozsahu 1.191.858 kliento/dnů. Celkové náklady na provoz azylových domů v roce 2016 byly 762, 5 mil Kč. Mezi těmito azylovými domy byla zařízení pro jednotlivce, i pro rodiny s dětmi.

Pro výpočet průměrů jednotlivých proměnných, prezentovaných níže, byly ze souboru odstraněny extrémní hodnoty. Aby byla hodnota z výpočtů odstraněna, musela splňovat dvě podmínky:

- 1) Hodnota byla o více než tři násobky mezikvartálního rozdílu (interquartile range – IQR) nižší, než hodnota prvního kvartilu, nebo o více než tři násobky IQR vyšší než hodnota třetího kvartilu.
- 2) Hodnota standardizovaného skóre (z-score) byla vyšší než 3. To znamená, že hodnota byla vzdálena od průměru o více než 3 směrodatné odchylky.⁶

Ubytování v azylových domech je určené k řešení krizových situací a je tak ze své podstaty míněno jako krátkodobé. V následujících podkapitolách počítáme průměrné náklady azylových domů na jedno lůžko kapacity a na jeden kliento/den. Vzhledem ke střídání obyvatel nejsou vždy všechna lůžka, která jsou v azylovém domě k dispozici, využita. Proto MPSV získává od azylových domů také informace o počtu dní, kdy byla reálně poskytována péče klientům – počet „kliento/dnů“. Protože je počet kliento/dnů nižší, než počet lůžko/dnů (počítaných vynásobením kapacity počtem dnů v roce), jsou denní náklady na reálného klienta nutně vyšší než denní náklady na lůžko. Část nákladů azylového domu není v krátkodobém horizontu závislá na míře obsazenosti kapacity azylového domu (správa budovy, stálý personál – fixní náklady), část nákladů ale s aktuální obsazeností přímo souvisí (např. úhrady za energie apod. – variabilní náklady). Na poměru fixních a variabilních nákladů na celkových nákladech závisí rozdíl mezi náklady na lůžko kapacity a na reálný kliento/den.

⁶ Z celkového počtu 137 azylových domů, jejichž údaje o hospodaření byly do analýzy zahrnuty, šlo však pouze o 6 případů, které byly pro nesplnění těchto dvou podmínek vyloučeny.

4. 1. 1. Náklady na lůžko kapacity

Po spárování údajů z databází MPSV byly vypočítány průměrné roční náklady na jedno lůžko kapacity v azylovém domě, které činí 106.098 Kč. Přepočtem na jeden den dostáváme průměrné náklady na lůžko na den, které činí 291 Kč.

Tab. 3 Roční a denní náklady na lůžko kapacity v azylovém domě (z dat za rok 2016)

	Roční náklady na lůžko kapacity	Měsíční náklady na lůžko kapacity	Denní náklady na lůžko kapacity
Průměr	106 098 Kč	8 842 Kč	291 Kč
Minimum	21 858 Kč	1 822 Kč	60 Kč
Maximum	232 829 Kč	19 402 Kč	638 Kč

Zdroj: Výkazy sociálních služeb (2016), Export z registru poskytovatelů sociálních služeb (2016), vlastní výpočty

4. 1. 2. Náklady na jeden den péče o klienta

Průměrné roční náklady na kliento/den vychází na 313 582 Kč, což dělá 859 Kč denně. Údaje o počtu kliento/dnů vychází ze smluv, které klienti uzavírají s azylovým domem. Tento údaj může být méně přesný, než údaj o lůžkové kapacitě azylových domů, protože se někdy reálně „odbydlené“ dny mohou od doby, uvedené ve smlouvě lišit.

Tab. 4 Roční a denní náklady na jednoho klienta v azylovém domě (z dat za rok 2016)

	Roční náklady na ubytování a péči o jednoho klienta	Měsíční náklady na ubytování a péči o jednoho klienta	Denní náklady na ubytování a péči o jednoho klienta
Průměr	313 582 Kč	26 132 Kč	859 Kč
Minimum	62 602 Kč	5 217 Kč	172 Kč
Maximum	757 327 Kč	63 111 Kč	2075 Kč

Zdroj: Výkazy sociálních služeb (2016), Export z registru poskytovatelů sociálních služeb (2016), vlastní výpočty

Mezi azylovými domy jsou patrné značné rozdíly ve výši nákladů, příčin těchto markantních rozdílů mezi minimem a maximem je hned několik. Jsou způsobeny velkými rozdíly ve fixních nákladech, typicky na nájmem. Některé azylové domy fungují ve vlastních prostorách, jiné musí platit komerční nájmy, což se významně promítá do jejich nákladovosti. Dalším faktorem ovlivňujícím náklady je šíře poskytovaných služeb, která u některých azylových domů může vést k výrazně vyšším mzdovým nákladům. Naopak tam, kde je azylový dům jen doplňkem převažující aktivity (například domov pro seniory), mohou být náklady explicitně přiřazené azylovému domu nižší.

Tab. 5 Srovnání ročních nákladů na jednoho klienta a na lůžko kapacity v azylovém domě (z dat za rok 2016)

	Roční náklady na ubytování a péči o jednoho klienta	Roční náklady na lůžko kapacity
Průměr	313 582 Kč	106 098 Kč
Minimum	62 601 Kč	21 858 Kč
Maximum	757 327 Kč	232 829 Kč

Zdroj: Výkazy sociálních služeb (2016), Export z registru poskytovatelů sociálních služeb (2016), vlastní výpočty

Tab. 6 Srovnání denních nákladů na jednoho klienta a na lůžko kapacity v azylovém domě (z dat za rok 2016)

	Denní náklady na ubytování a péči o jednoho klienta	Denní náklady na lůžko kapacity
Průměr	859 Kč	291 Kč
Minimum	172 Kč	60 Kč
Maximum	2075 Kč	638 Kč

Zdroj: Výkazy sociálních služeb (2016), Export z registru poskytovatelů sociálních služeb (2016), vlastní výpočty

Pro účely srovnání nákladů na bydlení v azylových domech a v sociálních bytech je vhodnějším ukazatelem úroveň ročních nákladů na lůžko kapacity azylových domů, a to ze dvou důvodů. Především jsou data o lůžkové kapacitě spolehlivější a přesnější než data o reálném počtu klientů/dnů azylových domů. Druhým zásadním důvodem je také snaha o co nejkonzervativnější odhad rozdílu mezi náklady na sociální bydlení a azylové domy, tedy preference nižších průměrných nákladů azylových domů (náklady na lůžko) před vyššími (náklady na kliento/den).

4. 1. 3. Objem a náklady na sociální podporu klientů azylových domů

Náklady na jeden den kapacity i náklady na jeden den péče o klienty v sobě zahrnují i mzdové náklady na personál azylových domů. Kromě personálu zajišťujícího chod organizace a správu budov, jsou v azylových domech zaměstnání i sociální pracovníci, kteří pomáhají klientům výkonem sociální práce a pracovníci v sociálních službách, kteří poskytují klientům přímou péči.

Pracujeme s předpokladem, že v systému sociálního bydlení bude i jeho klientům poskytována sociální práce v potřebném rozsahu. Za účelem odhadu tohoto rozsahu kvantifikuji v této analýze objem sociální práce, která je klientům k dispozici v azylových domech.

Tab. 7 Průměrný objem a hodnota sociální práce, poskytované klientům azylových domů, v přepočtu na lůžko kapacity

	Den	Měsíc	Rok
Průměrný počet hodin sociálního pracovníka na jedno lůžko kapacity		9,4	112,5
Průměrné mzdové náklady na sociálního pracovníka (Armáda spásy v ČR, 2017)		38 458,0 Kč	461 496,0 Kč
Hodnota práce sociálního pracovníka na jedno lůžko kapacity azylového domu	49,94 Kč	1 519,1 Kč	18 229,0 Kč

Zdroj: Výkazy sociálních služeb (2016), Armáda spásy v ČR, vlastní výpočty

4. 2. Náklady na bydlení v sociálních bytech

Vyčíslení přímých nákladů na byt vychází ze studie metodiky znaleckého výpočtu ekonomického nájemného z bytu od autorů Bradáč et al. (2004) a z výpočtů podle této metodiky v dokumentu Závěrečná zpráva z Hodnocení dopadů regulace (RIA): zákon o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení (MPSV, 2017).

Kromě nákladů vlastníka nutných k prosté reprodukci jeho vlastnictví (daně, pojištění, údržba, opravy, amortizace, správa nemovitosti) a kapitálového výnosu (částka, kterou by vlastník získal na úrocích, kdyby nemovitost prodal a hodnotu uložil v bance), zahrnuje ekonomické nájemné ze sociálních bytů ještě rizikové prémie. Riziková prémie z nájemného pokrývá vyšší riziko neplacení nájmu uživatelem, riziková prémie ze služeb a energií pokrývá vyšší riziko neuhrazení služeb a energií. (Bradáč et al., 2004)

V následující tabulce jsou uvedeny částky nákladového nájemného pro domácnosti s 1-6 členy, převzaté ze Závěrečné zprávy z Hodnocení dopadů regulace RIA a vycházející z metodiky ekonomického nájemného

Tab. 8 Měsíční náklady na bydlení v sociálním bytě podle metodiky výpočtu ekonomického nájemného pro velikost domácnosti 1-6 členů v Kč za byt

Počet členů v domácnosti	1	2	3	4	5	6
Amortizace	577,2	709,9	1003,8	1136,5	1269,2	1420,8
Kapitálový výnos	626,1	770	1088,7	1232,6	1376,5	1541
Daň z nemovitosti	11,4	14	19,9	22,5	25,1	28,1
Základní pojištění	62,6	77	108,9	123,3	137,7	154,1
Údržba a běžné opravy (navýšené podle předpokládaných vyrovnávacích plateb)	615	757	1070	1212	1353	1515
Správa nemovitostí	253,8	312,1	441,3	499,6	557,9	624,6
Riziková prémie (nájemné)	300,1	369,1	521,8	590,8	659,8	738,7
Nájemné	2446,2	3009,1	4254,4	4817,3	5379,2	6022,3
Služby a energie	1618	2489	3360	4231	4978	5600
Riziková prémie (služby a energie)	243	373	504	635	747	840
Celkem	4307,2	5871,1	8118,4	9683,3	11104,2	12462,3

Zdroj: Bradáč et al. (2004), MPSV (2017).

Odhadované náklady na bydlení domácností s různým počtem členů vychází z předpokladů ohledně velikosti a kompozice bytů, které jsou pro domácnosti různé velikosti potřebné. „Plošný standard je definován pomocí výstupních standardů „Koncepce sociálního bydlení ČR 2015 – 2025“ pomocí stavu současného bytového fondu, uznávaných standardů a expertních stanovisek (výsledek práce Pracovní skupiny ke standardům sociálního bydlení)“. (MPSV, 2017; str.102)

Studie RIA počítala při vyčíslování nákladů s následujícími parametry bytů.

Tab. 9 Velikost a kompozice bytů v sociálním bydlení podle velikosti domácnosti

Kompozice bytu	Plocha (m ²)			Počet osob		
	Min	Průměr	Max	Min	Průměr	Max
1+kk	23	30,45	37,9	1	2	2
2+kk (1+1)	38	44,95	51,9	2	3	4
3+kk (2+1)	52	59,95	67,9	3	4	5
4+kk (3+1)	68	74,95	81,9	4	5	6

Zdroj: MPSV (2017).

V údajích o nákladech azylových domů nelze rozdělit náklady na domácnosti, ale jen na jednotlivce, nebo lůžka. Pro účel srovnání nákladů na bydlení v sociálních bytech s náklady na obyvatele azylových domů je tedy potřeba přepočítat náklady domácnosti v sociálním bytě na jednotlivce, resp. lůžko v sociálním bytě. Při přepočtu nákladů z domácností na jednotlivce zohledňují pravděpodobné složení cílové populace sociálního bydlení vzhledem k velikosti domácnosti, protože s rostoucí velikostí domácnosti se náklady na bydlení v bytě na osobu snižují. Následující text a tabulka se tedy věnují přepočtu nákladů na bydlení domácností v sociálních bytech různé velikosti na náklady průměrného jednotlivce v sociálním bydlení.

Předpokládané složení domácností v sociálním bydlení čerpá analýza ze studie Šimíkové a Vyhliďala (2015), kteří kvantifikují počet domácností ohrožených ztrátou bydlení, podle podílu výdajů domácnosti na bydlení na celkových výdajích a výše reziduálního příjmu. Ze závěrů jejich analýzy vyplývá, že nejvyšší podíl domácností s nárokem na podporu v podobě sociálního bydlení jsou jednočlenné domácnosti, které tvoří více než třetinu domácností v odhadovaném systému sociálního bydlení. Pokud uvažujeme jednotlivce, nikoli domácnosti, je nejvíce klientů sociálního bydlení z domácností čtyřčlenných (23 %), následují je osoby ze tříčlenných domácností (19 %).

Tab. 10 Přepočet nákladů na bydlení v sociálním bytě na osobu a rok (vážený průměr podle zastoupení jednotlivých typů domácností na celkovém počtu klientů sociálního bydlení). Celkové náklady na bydlení – viz tabulka 8.

Počet členů v domácnosti		1	2	3	4	5	6
Domácnosti	Podíl daného typu domácnosti na celkovém počtu v soc. bydlení	35,20 %	21,40 %	15,90 %	14,80 %	8,50 %	4,10 %
	Celkové náklady na bydlení	4307,2	5871,1	8118,4	9683,3	11104,2	12462,3
Osoby	Celkové náklady na bydlení na osobu	4307,2	2935,6	2706,1	2420,8	2220,8	2077,1
	Podíl osob, žijících v daném typu domácnosti na celkovém počtu klientů soc. bydlení	14 %	17 %	19 %	23 %	17 %	10 %

Vážený průměr denních nákladů na bydlení podle složení domácností	90,70 Kč
Vážený průměr měsíčních nákladů na bydlení podle složení domácností	2 758 Kč
Vážený průměr ročních nákladů na bydlení podle složení domácností	33 102 Kč

Zdroj: Bradáč et al. (2004), MPSV (2017), Šimíková & Vyhliđal (2015), vlastní výpočty

4. 2. 1. Sociální práce v sociálním bydlení

Pro odhad nákladů na sociální práci, poskytovanou klientům sociálního bydlení, jsem vycházela z objemu sociální práce, poskytované klientům azylových domů. Předpokládá se, že bydlení v sociálním bytě zvládne jen část současných klientů azylových domů a jsou to právě ti, jejichž potřeba sociální práce je v průměru relativně nižší, než potřeba klientů, kteří samostatné bydlení nezvládnou. Ve výpočtech uvažuji dvě varianty. V prvním případě předpokládám, že průměrný klient sociálního bydlení bude potřebovat stejný objem sociální práce jako průměrný klient azylového domu. Jde tedy o horní hranici odhadu nákladů na sociální práci v sociálním bydlení. Druhá varianta počítá se snížením objemu sociální práce pro klienty sociálního bydlení podle odhadu organizace Armáda spásy v ČR.

Zde je důležité rozlišovat mezi tzv. přímou péčí poskytovanou klientům azylových domů pracovníky v sociálních službách a mezi sociální prací, poskytovanou sociálními pracovníky. Pracovníci v sociálních službách, poskytující přímou péči (a pomáhají zajistit 24hodinový chod sociální služby), není součástí systému sociálního bydlení. V rámci sociálního bydlení se ovšem počítá s podporou sociální práce. Ta je z principu poskytována dle potřeby klientů, tedy objem sociální práce je určen mírou problémů, se kterými potřebují klienti sociálního bydlení pomoci.

Pro účely této analýzy byly spočítány dvě varianty. Obě počítají s faktem, že zatímco v azylovém domě jsou všichni klienti na jednom místě a sociální pracovník tak nemusí trávit čas přejezděním, v sociálním bydlení stráví sociální pracovník 25 % pracovní doby přejezdy mezi klienty. Odhad tohoto parametru vychází ze zkušeností Sdružení azylových domů v ČR.

Konzervativní odhad potřebnosti sociální práce

Konzervativní varianta počítá s tím, že by obyvatelé sociálních bytů čerpali stejný objem práce sociálního pracovníka, jako klienti azylových domů. K času sociálního pracovníka (úvazku v azylovém domě) se navíc připočte 25 % na přejezdy mezi klienty. V této variantě tedy jeden obyvatel sociálního bytu spotřebuje 1,25krát více času sociálního pracovníka, než obyvatel azylového domu.

Tab. 11 Průměrný objem a hodnota sociální práce, poskytované klientům sociálních bytů – konzervativní varianta, která počítá se stejným objemem sociální práce v přepočtu na lůžko kapacity plus časem, nutným k přepravě sociálních pracovníků mezi sociálními byty ve výši 25 % samotné sociální práce

	Den	Měsíc	Rok
Průměrný počet hodin sociálního pracovníka na jedno lůžko v sociálním bytě		11,7	140,6
Průměrné mzdové náklady na sociálního pracovníka (Armáda spásy v ČR, 2017)		38 458,0 Kč	461 496,0 Kč
Hodnota práce sociálního pracovníka na jedno lůžko v sociálním bytě	62,43 Kč	1 898,9 Kč	22 786,3 Kč

Zdroj: Výkazy sociálních služeb (2016), Armáda spásy v ČR, vlastní výpočty

Expertní odhad potřeby sociální práce

Expertní varianta vychází z odhadů organizace Armáda spásy v ČR (2017), utvořených nejen na základě dlouhodobých zkušeností z provozování azylových domů, ale také na základě vlastních zkušeností s provozováním sociálních bytů.

Podle odhadu této organizace by možnost sociálního bydlení s podporou sociálního pracovníka byla „vhodná a žádoucí pro 50 % obyvatel azylových domů“, pro dalších 17 % obyvatel azylových domů by bylo „vhodné a žádoucí samostatné bydlení bez podpory sociálního pracovníka“. Jen znovu připomínáme, že tito současní klienti azylových domů jsou plně cílovou skupinou systému sociálního bydlení. Kdyby se tato skupina klientů azylových domů přesunula do sociálních bytů, místa v azylových domech by ve své většině pravděpodobně nezankla, ale služby by byly poskytovány klientům, kteří je v této formě potřebují. Podíváme-li se na to přísně ekonomickým pohledem: v současné době klienti, kteří žijí v azylových domech jen z důvodu neexistence jiných alternativ, čerpají/mají k dispozici takovou výši podpory v rámci pobytových služeb azylových domů, která je pro ně nadbytečná.⁷

Kdybychom arbitrárně předpokládali, že zmíněných 17 % klientů by vyžadovalo jen minimální podporu ve výši 10 % objemu sociální práce v azylovém domě, pak by podle tohoto expertního odhadu průměrný klient sociálního bydlení potřeboval asi 77,5 % objemu sociální práce ve srovnání s klienty azylových domů. Při připočtení času, potřebného na přepravu mezi klienty, by klient sociálního bydlení spotřeboval asi 97% času sociálního pracovníka ve srovnání s klientem azylového domu. Tomu odpovídá následující tabulka výdajů na sociální práci pro klienty sociálního bydlení.

*Tab. 12 Průměrný objem a hodnota sociální práce, poskytované klientům sociálních bytů – **varianta založená na expertním odhadu**, která počítá s objemem sociální práce pro klienty sociálních bytů ve výši 97 % objemu sociální práce, využívané klienty v azylových domech.*

⁷ Zároveň si však musíme uvědomit, jak neuspokojivý je tento stav pro samotné klienty, kteří namísto nájemního bydlení žijí v dočasných podmínkách azylových domů. Dochází tedy k oboustrannému plýtvání, nejen s prostředky vynaloženými na azylové domy, které nemají za cíl suplovat standardní bydlení, ale také s plýtváním potenciálu lidí, kteří jej v podmínkách nestabilního bydlení nemohou plně rozvinout.

	Den	Měsíc	Rok
Průměrný počet lůžek v sociálních bytech na jeden úvazek sociálního pracovníka	26,1		
Průměrný počet hodin sociálního pracovníka na jedno lůžko v sociálním bydlení		9,1	109,1
Průměrné mzdové náklady na sociálního pracovníka (Armáda spásy v ČR, 2017)		38 458,0 Kč	461 496,0 Kč
Hodnota práce sociálního pracovníka na jedno lůžko v sociálním bytě	48,44 Kč	1 473,5 Kč	17 82,1 Kč

5. Srovnání nákladů na bydlení v azylovém domě a systému sociálního bydlení

V předchozí kapitole jsme vyčíslili průměrné náklady na ubytování a sociální práci v azylových domech na jednoho klienta a na jedno lůžko kapacity azylových domů.

Pro účely srovnání nákladů na bydlení v azylových domech a v sociálních bytech je vhodnějším ukazatelem úroveň nákladů na lůžko kapacity azylových domů, neboť:

- Údaje o počtu lůžek kapacity azylových domů jsou spolehlivější, než údaje o počtu klientů/dnů, reportované azylovými domy, protože může docházet k rozdílu mezi počtem osob, podepisujících smlouvu s azylovým domem a počtem skutečně ubytovaných osob (děti, apod.)
- Náklady na lůžko kapacity jsou nižší než náklady na péči o jednoho klienta/den. Pokud tedy budeme srovnávat náklady na sociální bydlení s náklady na lůžko kapacity, budeme se držet konzervativního odhadu rozdílu mezi nimi.
- Kapacitu azylových domů, stejně jako kapacitu sociálních bytů, je nutné udržovat a spravovat i ve chvílích, kdy ji nikdo nevyužívá. V případě nevyužití kapacity nedochází k čerpání některých služeb, například podpory sociálního pracovníka.

Náklady na sociální bydlení, a ani náklady na azylové domy, nezahrnují náklady na systémové zajištění (personál, který se problému věnuje na ministerstvech (MPSV, MMR, MF), ve Státním fondu rozvoje bydlení, na úřadech práce a v obcích).

V následující tabulce vidíme porovnání denních, měsíčních a ročních nákladů na průměrného klienta azylového domu a sociálního bytu.

Tab. 13 Srovnání nákladů na pobyt v azylovém domě a bydlení v sociálním bytě

	Den	Měsíc	Rok	% ve srovnání s azylovým domem
Azylový dům	291 Kč	8 842 Kč	106 098 Kč	100 %
Sociální bydlení - konzervativní varianta úrovně sociálních služeb	153 Kč	4 657 Kč	55 888 Kč	53 %
Sociální bydlení - expertní varianta úrovně sociálních služeb	139 Kč	4 232 Kč	50 784 Kč	48 %

Z tabulky je patrné, že i při uvažování nesnížených nákladů na sociální práci s klienty sociálního bydlení, vychází pobyt v sociálním bytě téměř dvakrát levněji, než pobyt v azylovém domě. Kdybychom uvažovali náklady na klienta azylového domu místo nákladů na lůžko, došli bychom až k pětinasobnému rozdílu, údaje o počtu klientů ale nejsou tak spolehlivé jako údaje o lůžkách kapacity. Úspornost sociálního bydlení ve srovnání s azylovým domem lze přičíst zejména absenci značných nákladů na personální zajištění fungování azylových domů. Klienti v sociálním bydlení čerpají pouze takové služby, které opravdu potřebují, na rozdíl od situace v azylovém domě, kde je řada služeb poskytována plošně všem klientům.

5. 1. Nepřímé dopady zavedení systému sociálního bydlení

Je třeba zdůraznit, že do této analýzy byly zahrnuty jen přímé náklady bydlení a sociální práce v azylových domech a systému sociálního bydlení. Výpočty nezohledňují řadu pozitivních externalit, které bydlení v sociálních bytech přináší, které jsou ale obtížně kvantifikovatelné a řada z nich je patrná jen v dlouhodobém časovém horizontu. Mezi nejdůležitější lze zařadit zejména:

- Vyšší pravděpodobnost opětovného hospodářského začlenění u klientů sociálního bydlení a z něj plynoucí výnosy veřejných rozpočtů (odvedené daně z příjmu, příspěvky na sociální a zdravotní pojištění, úspora sociálních dávek).
- Prevence dlouhodobé nezaměstnanosti a spojených patologických jevů.
- Prevence odebírání dětí do ústavní péče. Nevhodné bytové podmínky jsou podle Veřejného ochránce práv (2011) v kombinaci s dalšími problémy jedním z častých důvodů nařízení ústavní výchovy dětí.
- Pozitivní vliv stabilního bydlení na školní výsledky dětí. Podle analýzy agentury Median (MPSV, 2016) má nevyhovující bydlení dlouhodobé dopady na děti prostřednictvím nižší školní úspěšnosti a jejich pozdějšího uplatnění na trhu práce.
- Pozitivní vliv vlastního stabilního bydlení na zdravotní stav klientů.
- Prevence bezdomovectví a tím i řady negativních důsledků spojených se ztrátou bydlení

6. Závěry

Náklady na osobu žijící v sociálním bytě jsou výrazně nižší, než náklady na pobyt v azylovém domě. V případě, kdy přijímáme expertní odhad potřeby sociální práce pro klienty sociálního bydlení, dosahují náklady na bydlení v sociálním bytě jen 47 % nákladů na bydlení v azylovém domě. I při konzervativním scénáři započítání hodnoty služeb sociálního pracovníka, který by za klienty sociálního bydlení docházel a poskytoval jim služby ve stejném objemu, v jakém se jich dostává klientům azylových domů, jsou náklady na sociální bydlení jen na úrovni 53 % nákladů na azylové domy.

V průběhu celé analýzy byl uplatňován princip konzervativnosti odhadu nákladů na sociální bydlení (např. při započítání nižších průměrných nákladů na bydlení v azylových domech, kdy se uvažovaly náklady na lůžko kapacity a nikoli na reálné kliento/dny) tak, aby skutečná úspora související se sociálním bydlením byla spíše vyšší než zjištěná.

Je třeba mít na paměti, že zatímco data o azylových domech vychází ze skutečně vynaložených nákladů azylových domů v České republice v roce 2016, výpočet nákladů na sociální bydlení je založený na teoretickém modelu nákladového nájemného. Skutečné náklady na bydlení mohou být zejména v některých regionech, nebo městech, výrazně vyšší.

Dopady zavedení systému sociálního bydlení na rozpočty jednotlivých institucí (ministerstva, kraje, obce) závisí na nastavení kompetencí jednotlivých aktérů, nastavení podpory pořizování sociálních bytů, nastavení systému sociálních dávek na bydlení a rozsahu sociálního bydlení.

7. Reference

(2016). *Export z registru poskytovatelů sociálních služeb.*

Armáda spásy v ČR. (2015). *Interní šetření Armády spásy v ČR.*

Armáda spásy v ČR. (2017). *Porovnání azylového domu a sociálního bytu. Interní šetření Armády spásy v ČR.*

Bradáč et al. (2004). „Studie metodiky znaleckého výpočtu ekonomického nájemného z bytu a některých principů při stanovení obvyklého nájemného z bytu.“ *Časopis Soudního inženýrství 15(2004)*. Dostupné na: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-02-101-128.pdf>

Šimíková, J., Vyhliďal, J. (2015). *Popis velikosti a struktury skupin osob, které by mohly představovat cílovou skupinu sociálního bydlení (na základě analýzy dat EU-SILC 2013 a databáze příjemců dávek hmotné nouze 2014)*. VÚPSV: Praha. Zatím nepublikováno.

(2016) *Výkazy sociálních služeb dle odst. 5 § 85 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.*

MPSV. (2015). *Koncepce sociálního bydlení ČR 2015 – 2025*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/22514/Koncepce_soc_bydleni_2015.pdf.

MPSV. (2016). *Analýza dopadů nedostačujícího bydlení na školní a další problémy dětí v ČR*. Praha: Median, s.r.o. pro MPSV, Program BetaTAČR.

MPSV. (2017). *Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA): Zákon o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení*. D. Pospíšil / L. Sokačová / M. Opletalová (Eds.). Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=121329> Veřejný ochránce práv. (2011). *Zpráva ze systematických návštěv školských zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy*.

8. Konzultace

Mgr. Jakub Dutka, MPSV, Oddělení sociálního bydlení a sociálního začleňování

Mgr. Dana Nedělníková, Ph.D., Sdružení azylových domů v ČR, z.s.

Mgr. Antonín Shejbal a **Ing. Mgr. Alena Waageová**, MPSV, Oddělení koncepce financování sociálních služeb

Barbora Š. Stašková, M.A., MPSV, Oddělení sociálního bydlení a sociálního začleňování

Přílohy

Detailní struktura nákladů azylových domů

Celkové náklady			
Spotřebované nákupy	Spotřebované nákupy		
	Spotřeba materiálu	Spotřeba materiálu	
		Potraviny	Potraviny
			Potraviny pro uživatele
			Ostatní potraviny
		Pohonné hmoty	
		Drobný hmotný majetek	
		Ostatní (kancelářské potřeby, propagační předměty, ochranné pomůcky atd.)	
		Léky a zdravotnický materiál	
	Spotřeba energie		
	Prodané zboží		
	Ostatní		
	Služby	Služby	
Opravy a udržování			
Cestovné			
Náklady na reprezentaci			
Ostatní služby		Ostatní služby	
		Nájemné	
		Školení a kurzy	
		reklama, propagace, inzerce	
		Dodavatel stravování	
		Dodavatel praní a úklidu	
		Nákup služeb pro zajištění jiných základních činností	
		Poradenské, právní, ekonomické služby	
		Spoje - internet, telefon, poštovné	
		Pořízení dlouhodobého nehmotného majetku a na udržování a pronájem software	
Ostatní			
Osobní náklady	Osobní náklady		
	Mzdové náklady		
	Náklady z dávek sociálního zabezpečení		
	Zákonné sociální pojištění		
	Jiné sociální pojištění		
	Zákonné sociální náklady		
	Jiné sociální náklady		
	Ostatní		
Daně a poplatky	Daně a poplatky		
	Daň silniční		
	Daň z nemovitostí		
	Ostatní		
Ostatní / jiné	Ostatní / jiné provozní náklady		

provozní náklady	Smluvní pokuty, úroky z prodlení, jiné pokuty a penále
	Dary
	Prodaný materiálů
	Manka a škody
	Tvorba fondů
	Ostatní
Odpisy, rezervy a opravné položky	Odpisy, rezervy a opravné položky
	Odpisy dlouhodobého majetku
	Zůstatková cena prodaného dlouhodobého nehmotného majetku
	Zůstatková cena prodaného dlouhodobého hmotného majetku
	Tvorba a zúčtování rezerv
	Ostatní
Finanční náklady	Finanční náklady
	Prodané cenné papíry a podíly
	Úroky
	Ostatní
Náklady na nároky na prostředky SR, rozpočtů územních samosprávných celků a státních fondů	
Náklady ze sdílených daní	
Poskytnuté příspěvky	
Daň z příjmu	
Ostatní	
Výdaje na dlouhodobý majetek za sledované období u sociální služby	Celkem
	Výdaje na dlouhodobý (investiční) hmotný majetek - nad 40 tis.
	Výdaje na dlouhodobý (investiční) nehmotný majetek - nad 60 tis.